

มองประเพณีของลาวแล้วมองเข้ามาที่ประเพณีของไทย

Look at the traditions of Laos and look at the Thai tradition

พระครูอาทรวิชิตกิจ^๔

บทคัดย่อ

ลาว เป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นชื่อของประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมานับพันปี มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง ถึงแม้ลาวจะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะชนชาติลาวเป็นชนชาติที่รักความสงบ รักสันโดษ มีมิตรไมตรีก่อนเพื่อนบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆของลาวล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานมาจาก ศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของลาวเกือบทั้งหมดจึงเกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมทั้งของลาวและของไทยต่างก็มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทเช่นเดียวกัน

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษา “มองประเพณีของลาวแล้วมองเข้ามาที่ประเพณีของไทย” ก็เพื่อศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจประเพณีวัฒนธรรมระหว่างทั้งสองประเทศ และอนุรักษ์สืบทอดประเพณีอันดีนั้นต่อลูกต่อหลานต่อไป

คำสำคัญ : ประเพณีของลาว ประเพณีของไทย

Abstract

Laos is an important civilization of Southeast Asia which has flourished for millennia and Have their own traditions. Although Laos is ethnically diverse. But it can live together peacefully. Because Lao people are a people love peace, love, solitude, friendly to neighbors. The traditions and cultures of Laos are based on faith of Buddhist beliefs. Most of the Lao traditions and cultures are related to Buddhism. So the traditions and culture of both Lao and Thai are based on the same Theravada Buddhism.

So the author is interested in studying ‘Look at the traditions of Laos and look at the Thai tradition.’ to study and understand traditions and cultures between the two countries and preserve that good traditions continue to children in the future.

Keyword : traditions of Laos, the Thai tradition

๑.บทนำ

ประเทศลาวมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (สปป.ลาว) ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็น ๑ ใน ๑๐ ของกลุ่มประชาคมอาเซียน มีพื้นที่ประมาณ ๒๓๖,๘๐๐ ตร.กม. พื้นน้ำ ๖,๐๐๐ ตร.กม. เป็นประเทศเดียวในภูมิภาคนี้ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Landlocked Country) ประเทศลาวมีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ๕ ประเทศ คือ ทิศเหนือ ติดจีน ทิศใต้ ติดไทย และกัมพูชา ทิศตะวันออก ติดเวียดนาม ทิศตะวันตก ติดเมียนมาร์ ภูมิประเทศ เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนทาง

^๔ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงใต้ลงสู่ภาคตะวันตก พื้นที่ ๗๕% เป็นป่าและภูเขาอีก ๒๕% เป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ แม่น้ำโขงเป็นหัวใจของประเทศไหลผ่านลาวเป็นระยะทาง ๑,๘๓๕ กม. มีความสำคัญทั้งด้านเกษตรกรรม การประมง การผลิตพลังงานไฟฟ้า การคมนาคม จากภาคเหนือไปภาคใต้ และยังใช้เป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างลาวกับประเทศเพื่อนบ้าน (กนกพรรณ อยู่ชา, ๒๕๓๙ : ๑๕)

๒. การปกครอง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบราชาธิปไตย มาเป็นระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๘ โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (The Lao People's Revolutionary Party) หรือ พรรค LPRP เป็นองค์กรชั้นนำประเทศมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธานคนแรก ตำแหน่งสูงสุดในการปกครองประเทศลาว เรียกว่า ประธานประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี ประธานประเทศคนปัจจุบัน คือ พลโท จูมมะลี ไซยะสอน และยังคงดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอีกตำแหน่งหนึ่ง (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๕ : ๓๑) มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ แขวง กับ ๑ เทศบาล ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์ ส่วน ๑๖ แขวง ได้แก่ ๑.แขวงพงสาฮี ๒.แขวงหลวงน้ำทา ๓.แขวงอุดมไซ ๔.แขวงบ่อแก้ว ๕.แขวงหลวงพระบาง ๖.แขวงจำปาสัก ๗.แขวงบอลิคำไซ ๘.แขวงเชียงขวาง ๙.แขวงเวียงจันทน์ ๑๐.แขวงบ่อแก้ว ๑๑.แขวงคำม่วน ๑๒.แขวงสะหวันนะเขต (สุวรรณเขต) ๑๓.แขวงสาละวัน ๑๔.แขวงเซกอง ๑๕.แขวงจำปาสัก ๑๖.แขวงอัตตะปือ

สำหรับนครหลวงเวียงจันทน์ (เดิมชื่อวังกาแพงนครเวียงจันทน์) เป็นเมืองหลวงของประเทศที่มีรูปแบบการปกครองตนเองซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษ แยกตัวมาจากแขวงเวียงจันทน์ในปี พ.ศ.๒๕๓๒ (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๕ : ๓๔) พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ได้ยึดถือลัทธิมาร์กซิส (Marxist-Leninist Political Philosophy) เป็นพื้นฐานแนวคิด ดำเนินการปฏิวัติด้านรากฐานการผลิตและด้านวัฒนธรรม มีสายใยการจัดตั้งอยู่ในกองทัพ กระทรวง ทบวง กรม โรงเรียน โรงพยาบาล หรือ หน่วยงานย่อยต่างๆ ทั่วประเทศ ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง จนถึงระดับพื้นฐานเพื่อขึ้นนำ และสนับสนุนทุกหน่วยงานทั่วประเทศให้ได้รับความสะดวกและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทรงคุณ จันทจร, ๒๕๕๑ : ๖ - ๗) ดังนั้น รูปแบบการปกครองของประเทศลาว จึงเป็นระบบพรรคการเมืองเดียว พรรคมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีสภาเดียวคือ สภาแห่งชาติ ทำหน้าที่ทั้งด้านนิติบัญญัติและตุลาการ คอยดูแลอนุมัติงบประมาณบริหารแผ่นดิน การออกและแก้ไขกฎหมาย รวมถึงพระราชบัญญัติต่างๆ อีกทั้งกำกับดูแลการทำงานของฝ่ายบริหาร ผู้นำประเทศมีอำนาจในการกำหนดทิศทางนโยบายพัฒนาประเทศและควบคุมการบริหารประเทศทั้งหมด รองลงมาคือ นายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้บริหารจัดการนโยบายของพรรคให้ไปในทิศทางที่กำหนดไว้ โดยแบ่งองค์กรบริหารการปกครองออกเป็น ๓ องค์กร ได้แก่ นิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๕ : ๓๗) คำขวัญประจำชาติ สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพพัฒนาถาวร

๒. ประชากร การนับถือศาสนา ภาษา และภูมิประเทศ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากร ประมาณ ๖.๗ ล้านคน (ก.ค.๒๕๕๖) มี ๖๘ คนเผ่า นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทและนับถือผี เป็นหลัก ภาษาลาวเป็นภาษาราชการ คนเผ่าใช้ภาษาประจำเผ่าควบคู่กับภาษาลาว ส่วนภาษาฝรั่งเศส ยังคงใช้ในวงราชการและการติดต่อค้าขายบ้าง และภาษาอังกฤษใช้ในการติดต่อกับต่างประเทศและการค้าการศึกษา (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, ๒๕๕๗ : ๓๖๕-๓๖๖) โดยลักษณะภูมิประเทศของลาวสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑.เขตภูเขาสูงในภาคเหนือ เป็นทิวเขา

สลัซซ์ซ็อน ประกอบด้วยพื้นที่สามส่วนคือ พื้นที่ภูเขาบริเวณลุ่มแม่น้ำจู่ กับลำน้ำสาขาต่างๆ พื้นที่ราบสูง ตราบานินท์ อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓,๖๐๐-๔,๕๐๐ ฟุต เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำต่างๆ และพื้นที่ บริเวณหุบเขาลุ่มแม่น้ำโขง บริเวณนี้เป็นภูเขาสลัซซ์ซ็อน อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้มากที่สุดของประเทศ เป็นถิ่นที่อยู่ของลาวสูงหรือม้ง ๒.เขตที่ราบสูงในภาคใต้ มีอาณาเขตตั้งแต่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ราบสูงเมืองไปพวนไปจนถึงชายแดนกัมพูชา ในบริเวณเขตที่ราบสูงนี้มีที่ราบสูงขนาดใหญ่อยู่ ๓ แห่ง ได้แก่ ที่ราบสูงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง) ที่ราบสูงนากาย (แขวงคำม่วน) และที่ราบสูงบริเวณภาคใต้ เป็นถิ่นอาศัยของลาวเทิงหรือชาวขมุที่ยังนับถือผี ทำเกษตรบนที่สูง ทำนาขั้นบันได และทำไร่เลื่อนลอย ๓.เขตที่ราบลุ่มในภาคกลาง เป็นเขตที่ราบตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่างๆ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในเขตพื้นที่ทั้ง ๓ เขต เนื่องจากเขตที่ราบลุ่มเป็นพื้นที่ที่ชุ่มชื้นน้ำที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ที่ราบลุ่มสะหวันนะเขต และที่ราบจำปาสักทางภาคใต้ของลาว ซึ่งปรากฏตามแนวแม่น้ำโขงเรื่อยไปจนถึงชายแดนประเทศกัมพูชา เป็นถิ่นที่อยู่ของลาวลุ่มซึ่งมีอาชีพหลักคือ การทำนาลุ่ม และทำการเกษตรตามลุ่มแม่น้ำโขง (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๕ : ๕๘)

๓. ประเพณีและวัฒนธรรม

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีประชากรรวม ๖,๗๖๘,๑๑๗ คน ประกอบด้วยชนชาติต่างๆ หลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งในภาษาลาวจะเรียกรวมกันว่า “ประชาชนบรรดาเผ่า” สามารถจำแนกได้เป็น ๖๘ ชนเผ่าโดยประมาณ แบ่งเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ตามถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

๑.ลาวลุ่ม หมายถึงชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบ ส่วนใหญ่ได้แก่คนเชื้อชาติลาว ภูไท ไทดำ ไทลื้อ ฯลฯ ใช้ภาษาลาวหรือภาษาตระกูลภาษาไทเป็นภาษาหลัก ประชาชนกลุ่มนี้มีอยู่ร้อยละ ๖๘ ของจำนวนประชากรทั้งหมดและอาศัยกระจายอยู่ทั่วประเทศ ถือว่าเป็นกลุ่มชาวลาวที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ

๒.ลาวเทิง หมายถึงชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูง เช่น ชาวบรู มะกอง งวน ตะโอย ตาเลียง ละเมียด ละเวน กะตัง ฯลฯ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของประเทศ เช่น แขวงจำปาสัก แขวงเซกอง แขวงอัตตะปือ คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของจำนวนประชากรทั้งหมด

๓.ลาวสูง หมายถึงชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตภูเขาสูง เช่น ชาวม้ง เย้า มูเซอ ผู้น้อย และชาวเขาเผ่าต่างๆ ส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือของลาว เช่น แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และตามแนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือ ชาวลาวกลุ่มนี้คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๙ ของจำนวนประชากรทั้งหมด (พิชญ จันทรวีทัน, ๒๕๔๘ : ๑๕)

ชาวลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ (ร้อยละ ๖๐ ของชาวลาวทั้งหมด) ควบคู่ไปกับลัทธิผี ฝึบรพบุรุษของชนชาติส่วนน้อยในแถบภูเขาสูง ดังนี้तालประเพณีและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของชาวลาว จึงมีความคล้ายคลึงกับคนภาคอีสานของไทยเป็นอย่างมาก ยังมีคำกล่าวที่ว่า “มีลาวอยู่แห่งใด มีมัดหมี่แลลายจกอยู่ที่นั่น” ลาวมีประเพณีทางพระพุทธศาสนาและอื่นๆ เช่น วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันออกพรรษา บุญเข้าประดับดิน บุญเข้าฉลาก บุญสว่างเฮือ (แข่งเรือ) บุญธาตุหลวง เวียงจันทน์ในเดือน ๑๒ เป็นต้น

พุทธศาสนาแบบเถรวาท นับเป็นแบบแผนหลักของวัฒนธรรมลาว ซึ่งปรากฏให้เห็นทั่วประเทศ ทั้งในด้านภาษา และศิลปะ วรรณคดี ประเพณีที่สำคัญของชาวลาวได้แก่ ประเพณีฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นทั้งประเพณีและวัฒนธรรม เพราะประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้นๆฝ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณี

ในสังคมระดับประเทศชาติ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยม เฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์ และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่ เสริมเติมแต่งหรือตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่น หากประเพณีนั้นคืออยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่ สังคมรับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็น วิถีแห่งการ ดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีลาวมากที่สุด วัฒนธรรมต่างๆ ใน ประเทศลาวสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาว

๔. ประเพณีฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ของลาว

๔.๑ ประเพณีฮีต ๑๒ คอง ๑๔

ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมา เรียกว่า ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ฮีตยี่คองเจียว ฮีตไถ่คองเซย ฮีตผัวคองเมีย โดยคำว่า ฮีต หมายถึง จารีต และคำว่า สิบสอง หมายถึง ๑๒ เดือนในรอบหนึ่งปี หมายถึง การจัดเทศกาลงานประเพณีจนครบทั้ง ๑๒ เดือน ซึ่งจะมียานบุญที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละเดือน โดยเฉพาะชาวหลวงพระบางที่ยังคงสืบทอดประเพณีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ซึ่งนอกจากบุญประเพณีสิบสอง เดือนที่ปรากฏในฮีตสิบสองแล้ว ยังมีการทำบุญอื่น เช่น ประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีบุญกองบวช กองหุด ประเพณีแต่งงาน บายสีสูขวัญ ประเพณีเลี้ยงผีปู่ผีตา ประเพณีวันกรรม (ออกลูก) ประเพณีผัดผี ประเพณีช่วง (บ่าวสาวลงช่วง) ประเพณีสแกนหาขวัญ (ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑ : ๓๗) ประเพณีสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑.เดือนอ้าย บุญกรรมเข้า

บุญเข้ากรรม คือบุญที่ทำขึ้นในเดือนอ้าย (เดือนเจียง) ซึ่งเป็นเดือนแรกของปีที่ชาวลาวจะต้อง ประกอบพิธีบุญ กันจนเป็นประเพณีซึ่งอาจจะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ พิธีบุญนี้จะเกี่ยวกับพระโดยตรงซึ่ง ความจริงน่าจะเป็นเรื่องของสงฆ์โดยเฉพาะ แต่มีความเชื่อกันว่าเมื่อทำบุญกับพระที่ทำพิธีนี้จะทำให้ได้อานิสงส์ มาก ญาติโยมจึงคิดวันทำบุญเข้ากรรมขึ้น

บุญเข้ากรรมที่บอกว่าเป็นบุญสำหรับพระโดยตรงนั้นเพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องการทำเพื่อให้พระที่ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส (อาบัติหนักรองจากปาราชิก) ซึ่งถือว่าเป็นครุกาบัติประเภทหนึ่ง ภิกษุเมื่อต้องอาบัตินี้ แล้วจะต้องทำพิธีที่เรียกว่า วุฏฐานพิธีหรือพิธีเข้ากรรมตามที่ชาวพุทธทั่วไปรู้จักกัน

ชาวลาวมีความเชื่อกันว่าพระภิกษุหากได้อยู่กรรมแล้ว ย่อมจะออกจากอาบัติได้และทำให้บรรลุมรรคผลดังปรารถนา ถึงเดือนอ้ายจึงกำหนดให้เป็นเดือนเข้ากรรม เพื่อให้พระสงฆ์ออกจากอาบัตินี้ดังกล่าว นักปราชญ์โบราณของชาวลาวจึงได้จัดการเข้ากรรมไว้ให้เป็นประเพณีอย่างหนึ่ง

๒.เดือนยี่ บุญคุณลาน

บุญคุณลาน เป็นประเพณีการทำบุญที่เกี่ยวข้องเนื่องสถานที่ที่ทำสำหรับนวดข้าว ที่เรียกว่า ลาน การนำเอาข้าวที่นวดแล้วมากองขึ้นให้สูง เรียก “คุณลาน” ชาวนาที่ทำนาได้ผล เมื่อต้องการบำเพ็ญกุศลมิให้ ทาน เป็นต้น ก็จัดเอาลานเป็นสถานที่ทำบุญ การทำบุญในสถานที่ดังกล่าว เรียกบุญคุณลาน กำหนดเอา เดือนยี่เป็นเวลาทำ เพราะมีกำหนดการทำในเดือนยี่ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือนยี่และเป็น ประเพณีที่คนลาวยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน

๓.เดือน บุญข้าวจี

บุญข้าวจีเป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวลาวจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบอุโบสถ ซึ่งการทำบุญข้าวจีนี้ชาวบ้านอาจจะไปรวมกันที่วัด หรือต่างคนต่างจัดเตรียมข้าวจีไปเองแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด มีการไหว้พระรับศีลพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปและตักบาตรด้วยข้าวจี แล้วยกไปถวายพร้อมภัตตาหารอื่นๆ เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร ซึ่งมูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี เนื่องมาจากสมัยพุทธกาลมีนางทาสชื่อปุณณทาสีได้นำแบ่งข้าวจี(แบ่งทำขนมจิ้น) ไปถวายพระพุทธเจ้า แต่จิตใจของนางก็คิดว่าขนมแบ่งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อย พระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้านาง ทำให้นางเกิดความปีติใจชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจีนี้และพากันทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงเดือนสามจะมีการทำข้าวจีถวายพระมาจวบจน การทำข้าวจีของชาวอีสานนั้นปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วมาปั้นเป็นก้อน แล้วนำไปย่างบนไฟอ่อนๆบางคนอาจใช้ไข่เหลืองทาเพื่อให้มีสีที่น่ารับประทาน หรือใส่น้ำอ้อยที่ใส่ข้าวจี จี ภาษาลาวหมายถึง ปิ้งหรือย่าง การทำบุญข้าวจี ชาวลาวยินยอมทำกันมาก เพราะถือว่าได้บุญกุศลมาก และเป็นกาละทานชนิดหนึ่ง เวลาทำกำหนดเอาเดือนสาม

๔.เดือนสี่ บุญพระเวส

งานบุญพระเวส หรืองานบุญมหาชาติของชาวลาว เช่นเดียวกับงานฟังเทศน์เวสสันดรชาดก ซึ่งถือว่าเป็นชาดกที่ยิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะช่วยกันตกแต่งประดับประดาโรงธรรมด้วยดอกไม้ ของหอม ใช้ดอกบัวประดับธรรมมาสน์ มีการจัดรูปขบวนแห่พระเวส และนางมัทรีออกจากป่าเข้าไปในเมืองไปสิ้นสุดที่พระอุโบสถ และมีการเทศน์มหาพระเวสตลอดวัน บุญพระเวสสันดรกำหนดทำในเดือนสี่

๕.เดือนห้า บุญสงกรานต์

สำหรับงานสงกรานต์ของชาวลาวนั้น มีวันสำคัญหลักๆ ๔ วันด้วยกัน วันแรกคือ "วันสังขารล่อง" ซึ่งถือเป็นวันสิ้นปีเก่า (ปีนี้ตรงกับวันที่ ๑๔ เมษายน) ในวันที่นี้ผู้คนจะออกมาจับจ่ายซื้อของเตรียมตัวทำบุญกัน อีกทั้งในวันนี้อันชาวหลวงพระบางจะนิยมซื้อ "ธงรูปพระพุทธเจ้า" และ "ธงตัวเพ็ง" ที่เป็นธงสี่แยงทวยโชคชะตาประจำปี เพื่อนำไปปักไว้บนพระธาตุทราย ที่จะก่อขึ้นบนหาดทรายริมแม่น้ำโขง ซึ่งชาวลาวเรียกประเพณีนี้ว่า "การตบพระธาตุทราย" เพื่อเป็นพุทธบูชา

นอกจากนั้นก็จะมีการลอย "กระทงเสี่ยงขอ" ที่ทำจากใบตองบรรจุกล้วย อ้อย ข้าวดำ ข้าวแดง ดอกไม้ ดอกดาวเรือง ใบพลู ฐูปเทียน นอกจากนี้ชาวหลวงพระบางยังตัดเล็บ ตัดผมใส่กระทง ลอยไปในแม่น้ำ โดยมีความเชื่อว่าเรื่องร้ายๆ ความทุกข์โศก และสิ่งไม่ดีต่างๆ จะลอยไปกับกระทง

วันสำคัญต่อมาคือ "วันเนา" (ปีนี้ตรงกับวันที่ ๑๕ เมษายน) เป็นวันที่คั่นระหว่างปีเก่าและปีใหม่ ในวันนี้จะมีการ "แห่วอ" หรือแห่เกี้ยว จากวัดธาตุน้อยไปตามถนนกลางเมืองมายังวัดเชียงทอง โดยวอที่สำคัญประกอบด้วย วอท้าวทิลพรหม วอพระสงฆ์ วอนางสังขารหรือนางสงกรานต์ การแห่วอนี้จะเริ่มในช่วงบ่าย ขบวนแห่จะนำโดย "ปู่เยอ ย่าเยอ" ซึ่งตามความเชื่อของชาวล้านช้างโบราณถือว่าปู่เยอ-ย่าเยอเป็นเทวดาอารักษ์ เป็นดั่งตัวแทนบรรพบุรุษของชาวลาว และเป็นทีนับถืออย่างสูงของชาวลาวทั่วไป ใบหน้าของปู่เยอย่าเยอมีลักษณะกลมทำด้วยไม้ประดู่ทาสีแดง ส่วนลำตัวเป็นขนยาวรุงรังทำจากปอ อีกทั้งยังมี "สิงห์แก้วสิงห์คำ" เป็นสัตว์เลี้ยง โดยปู่เยอ ย่าเยอ และสิงห์แก้วสิงห์คำนี้จะออกมาปรากฏตัวเฉพาะในงานปีใหม่นี้เท่านั้น

ส่วน "นางสังขาร" หรือ "นางสงกรานต์" นั้น ปรากฏในตำนาน "บุตรทั้งเจ็ด" ของท้าวทะนุประหม (กบิลพรหม) ผู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเปลี่ยนจากปีเก่าไปสู่ปีใหม่ ทุกๆ ปี ธิดาของท้าวทิลพรหมทั้ง ๗ ก็จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาทำหน้าที่อัญเชิญพระเศียรท้าวทิลพรหมแห่ไปรอบเขาพระสุเมรุ แล้วนำไปประดิษฐานตามเดิม จนเป็นที่มาของการประกวดนางสังขาร เพื่อคัดเลือกหญิงสาวลูกหลานของ

ชาวเมืองหลวงพระบางมาผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าทำหน้าที่เพื่อสืบประเพณีอันดีงามนี้ โดยหญิงสาวเหล่านี้จะต้องเป็นลูกหลานที่เกิดและเติบโตในเมืองหลวงพระบาง อายุระหว่าง ๑๗-๒๒ ปี

นอกจากนี้ก็มีขบวนของพระสงฆ์จากวัดต่างๆ ในเมืองหลวงพระบางให้ผู้คนได้ร่วมกันสรงน้ำตามมาด้วยขบวนแห่จากคุ้มบ้านและหน่วยงานต่างๆ ในเมืองหลวงพระบาง ซึ่งต่างก็แต่งกายด้วยเสื้อผ้าพื้นเมืองงดงามเข้ามาร่วมในขบวน

มาถึงวันสำคัญที่สุดของประเพณีสงกรานต์ นั่นก็คือ "วันสังขารขึ้น" หรือวันขึ้นปีใหม่ (ปีนี้ตรงกับวันที่ ๑๖ เมษายน) ในตอนเช้ามีตึกทุกบ้านจะจุดธูปและเทียน พร้อมทั้งวางดอกไม้ตามทางขึ้นบ้าน เพื่อเป็นการเคารพเจ้าที่เจ้าทางและเพื่อความเป็นสิริมงคลของผู้อยู่อาศัย และนอกจากการตักบาตรข้าวเหนียวที่ทำเป็นประจำทุกวันเช้าแล้ว ชาวหลวงพระบางก็จะแต่งตัวสวยงาม ถือกรวยดอกไม้บายสีและขันใส่ข้าวเหนียวรวมทั้งขนมลูกอมต่างๆ พาขึ้นเดินไปยังพุสี ภูเขาใหญ่กลางเมืองอันเป็นที่ตั้งของพระธาตุพูสี สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองหลวงพระบาง โดยระหว่างที่เดินขึ้นบันไดไปยังองค์พระธาตุ ชาวหลวงพระบางก็จะหยิบข้าวเหนียวเป็นคำเล็กๆ รวมถึงขนมลูกอมวางไว้ตามหัวเสาบันไดไปตลอดทาง เรียกว่าเป็นการ "ตักบาตรพุสี" ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการทำบุญทำทานให้กบฏวิญญาณเร่ร่อนทั้งหลาย รวมไปถึงเด็กน้อยชาวลาวและคนยากจนที่จะมาคอยเก็บขนมลูกอมเหล่านี้ไปด้วยเช่นกัน

ส่วนผู้ที่เดินขึ้นไปถึงพระธาตุพูสีด้านบนแล้วก็จะวางกรวยดอกไม้เพื่อเป็นการบูชาพระธาตุ บางคนจะโยนก้อนข้าวเหนียวเล็กๆ ไปที่ฐานขององค์พระธาตุเพื่อเป็นการเสี่ยงทาย แล้วจึงเข้าไปไหว้พระพุทธรูปในสิมด้านบน เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็จะกลับบ้านไปกินข้าวพร้อมหน้าพร้อมตาญาติพี่น้องที่มารวมตัวกัน จากนั้นในช่วงบ่ายของวันสังขารขึ้นก็จะมีพิธีสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือขบวนแห่นางสังขารที่จะอัญเชิญศิระท้าวกบิลพรหมจากวัดเชียงทองไปยังวัดธาตุน้อยเพื่อสรงน้ำ โดยรูปขบวนก็จะคล้ายกับขบวนแห่ในวันเนา ที่นำหน้าด้วยปู่เยอ ย่าเยอและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คำ ขบวนของพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง และขบวนแห่ของชาวหลวงพระบาง คุ้มบ้านต่างๆ ตามด้วยขบวนนางสังขาร โดยสองข้างทางก็จะเต็มไปด้วยผู้ชมที่ออกมาเฝ้าชมขบวนและชมนางสังขารกันอย่างแน่นขนัด และหลังจากขบวนผ่านไปก็จะแยกย้ายกันไปเล่นน้ำสงกรานต์กันอย่างสนุกสนาน

มาถึงอีกหนึ่งวันสำคัญวันที่ ๔ ของสงกรานต์หลวงพระบาง คือ "วันสรงน้ำพระบาง" ซึ่งเป็นอีกหนึ่งวันที่ชาวหลวงพระบางตั้งตาคอย เนื่องจากวันนี้จะมีการแห่อัญเชิญ "พระบาง" พระคู่บ้านคู่เมืองหลวงพระบางที่ปกติแล้วจะเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลวงพระบางออกมาประดิษฐานไว้ที่วัดใหม่สุวรรณพูมารามซึ่งอยู่ไม่ไกลกันนัก เพื่อให้ชาวเมืองได้สรงน้ำกันเป็นเวลา ๓ วัน

ในวันนี้จะมีการทำพิธีกันตั้งแต่เช้าที่หอพระบางในพิพิธภัณฑสถาน โดยมีพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ในการอัญเชิญพระบางขึ้นบนราชรถ ก่อนจะค่อยๆ เคลื่อนขบวนมายังวัดใหม่ฯ ภาพของชาวหลวงพระบางทั้งข้าราชการและประชาชนทั่วไปหลายร้อยคนที่แต่งกายแบบพื้นเมืองงดงามถือกรวยดอกไม้บายศรีเข้าร่วมในขบวนแห่โดยมีราชรถที่ประดิษฐานพระบางอยู่กลางขบวนนั้นน่าประทับใจยิ่งนัก

เมื่อขบวนแห่พระบางเดินทางมาถึงวัดใหม่ฯ ก็จะมีพิธีอัญเชิญพระบางขึ้นประดิษฐานที่นี้ ตามด้วยพิธีสงฆ์ต่างๆ จากนั้นปู่เยอ-ย่าเยอ ซึ่งมารออยู่ที่วัดแล้วจะเป็นคนแรกที่ขึ้นไปสรงน้ำพระบาง ตามด้วยพระสงฆ์ พราหมณ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และประชาชนทั่วไปได้เข้าไปกราบไหว้ และขึ้นไปสรงน้ำพระบางโดยผ่านรางรดสรงกันได้ตลอดทั้ง ๓ วัน (อัญเชิญพระบางกลับสู่หอพระบางวันที่ ๒๐ เม.ย.)

น้ำอบน้ำหอมลอยดอกไม้ที่ผ่านการรดสรงองค์พระบางแล้วนั้น จะไหลมาตามท่อที่ต่อยาวออกมาด้านหลังปะรำพิธี น้ำสรงนี้ถือเป็นน้ำพระพุทธรูปที่ชาวเมืองจะมารองบรรจุใส่ขวดหรือขันและนำไปปะพรมเป็นสิริมงคลต่อไป (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๕ : ๑๕๔-๑๕๕)

๖. เดือนหก บุญบั้งไฟ

บุญบั้งไฟ ตามประเพณีแล้ว บุญบั้งไฟได้ถูกจัดขึ้นในเดือนหกของลาว ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวลาว ได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน บุญบั้งไฟเป็นบุญประเพณีที่มีความสำคัญมายาวนาน แม้ว่าเวลาจะผ่านล่วงเลยไป บุญบั้งไฟยังเป็นเครื่องหมายของความสามัคคีและมิตรภาพ และถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นการขอฝนและต่อสู้กับความแห้งแล้ง ถึงแม้ว่าความเชื่อถือด้านเทวดาผู้ซึ่งเป็นเจ้าแห่งฝนในปัจจุบันได้ลดน้อยกว่าในสมัยก่อน แต่ชาวลาวยังคงยึดถือจารีตประเพณี ดังเดิมนี้ ด้วยการสืบทอดจากการเตรียมบุญบั้งไฟขึ้นในทุกๆปีก่อนฤดูเก็บเกี่ยว ควบคู่กับการจัดเตรียมบั้งไฟต่างๆของบุญนี้ ประเพณีต่างๆทางศาสนาพุทธ เช่น การสูตรรดน้ำมนต์ โดยเจ้าอาวาสวัดยังได้ถูกจัดขึ้นพร้อมๆกัน บุญบั้งไฟเป็นบุญประเพณีที่มีความหมายว่า ชาวไร่ชาวนาได้ทำการบูชาขอฝนจากพระยาแถน นอกจากนี้แล้วบุญบั้งไฟยังเป็นวิธีเดียวที่มนุษย์ใช้สื่อสารกับเทวดา เพื่อเป็นการขอฝน

การแห่บั้งไฟ

พิธีแห่บั้งไฟเป็นอีกพิธีหนึ่งที่มีความหมายและครึกครื้นที่สุดของประเพณีบุญบั้งไฟ ชาวบ้านจะมารวมตัวกันร้องรำทำเพลงฟ้อนเซิ้งกันไปอย่างสนุกสนานในขบวนบั้งไฟของพวกเขาและแห่ไปยังจุดเป้าหมายเพื่อยิงบั้งไฟ ชาวบ้านจะประชุมตกลงกันกำหนดวันนัดหมายวันที่จะทำบุญบั้งไฟผู้ที่เป็นช่างจะจัดหาไม้ไผ่มาทำบั้งไฟ เอาถ่านคั่วขี้เถ้า (ดิน) ประสมตำเป็นหมื่น การทำบั้งไฟมาแข่งขันกัน แบ่งออกตามขนาดที่กำหนด เช่น บั้งไฟหมื่น จะมีน้ำหนักประมาณ ๑๒ กิโลกรัม บั้งไฟแสน จะมีน้ำหนักประมาณ ๑๒๐ กิโลกรัม บั้งไฟพลู (มีต้นตำรับแบบลูกกระเบิด) เมื่อถึงวันรวม ชาวบ้าน ญาติโยมจะทำบุญเลี้ยงพระเพล และตอนประมาณบ่าย ๓ โมงเย็น ทางวัดจะตีกลองเป็นสัญญาณบอกให้ทุกๆ คนนำบั้งไฟมารวมกันที่วัดแล้วเริ่มตั้งขบวนแห่โดยเริ่มจากจุดใด จุดหนึ่งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นขบวนแห่ แล้วก็นำรถที่บรรทุกใส่บั้งไฟเป็นขบวนแห่ให้ประชาชนดูรอบๆแล้วนำไปไว้ที่วัดในการแข่งขันบั้งไฟจะมีคนมาร่วมขบวนแห่จำนวนมาก และในการแสดงจะมีการแสดงทำทางต่างๆ ทั้งตลก เป็นการสร้างสีสันในงานเป็นอย่างมาก

ในวันรุ่งขึ้นญาติโยมจะทำบุญตักบาตร แล้วหลังจากนั้นก็จะมีการจุดบั้งไฟ ถ้าบั้งไฟของใครขึ้นก็จะร้องไชโย ห้ามแห่เจ้าของบั้งไฟ แต่ถ้าบั้งไฟของใครแตก ชู ก็จะไม่ยอมลงโคลน ในช่วงเดือนหก นอกจากจะมีบุญบั้งไฟแล้วยังมีงานบุญในวันวิสาขบูชา

๗. เดือนเจ็ด บุญข้าชะ

ประเพณีบุญข้าชะ หรือบุญชำระ เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาสมกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวลาว การชำระล้างสิ่งสกปรกกรุงรัง ให้สะอาดปราศจากมลทินโทษ คือความมัวหมอง เรียกการชำระ สิ่งที่จะต้องชำระให้สะอาดนั้นมี ๒ อย่างคือ

๑ ความสกปรกภายนอก ได้แก่ร่างกาย เสื้อผ้า อาหารการกิน ที่อยู่อาศัยสกปรก ๒ ความสกปรกภายใน ได้แก่ จิตใจเกิดความโลภโกรธหลงเป็นต้น สิ่งที่จะต้องชำระล้างในที่นี้ได้แก่เมื่อบ้านเมืองเกิดข้าศึกมาทำลาย มีโจรมีมารมาปล้นเกิดรบราฆ่าฟันกันแย่งกันเป็นใหญ่ ผู้คนข้างม้าวัวควายล้มตายลงเพราะผีเข้าเจ้าสุญถือกันว่าบ้านเดือดร้อนชะตาบ้านชะตาเมืองขาด จำต้องชำระให้หายเสนียดจัญไร การทำบุญมีให้ทานเป็นต้นเกี่ยวแก่การชำระนี้ เรียกบุญข้าชะมีกำหนดทำในระหว่างเดือน ๗ เมื่อถึงวันทำบุญ ชาวบ้านจะพากันมารวมกันที่ศาลากลางบ้าน หากหมู่บ้านใดไม่มีศาลากลางบ้าน ชาวบ้านจะช่วยกันทำบั้งไฟกลางหมู่บ้าน โดยชาวบ้านจะนำดอกไม้ ธูปเทียน ชันน้ำ ชันใส่กรวดทราย และฝ้ายผูกแขน มารวมที่ศาลากลางบ้าน ตอนเย็นนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านจะนำข้าวปลา อาหารมาทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระถวายจันทน์ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้วจะให้พรและรดน้ำมนต์ให้กับชาวบ้านที่มาในงาน ทุกคนจะเอาน้ำมนต์ ด้ายผูกแขน ชันกรวดทรายกลับไปที่บ้านเรือนของตนเอง แล้วนำน้ำมนต์ไปประพรมให้แก่ทุกคนให้

ครอบครัว ตลอดจนบ้านเรือน วัว ควาย เอาด้วยผูกแขนลูกหลานทุกคน เชื่อว่าจะนำความสุขและสิริมงคลมาสู่สมาชิกทุกคน ส่วนกรวดทรายก็จะนำเอาไปหว่านรอบๆ บริเวณบ้านและที่สวนไร่นาเพื่อขับไล่เสนียด จัญไร และสิ่งอัปมงคลทั้งหลายให้หมดสิ้นไป

๘. เดือนแปด บุญเข้าพรรษา

บุญเข้าพรรษา เป็นประเพณีบุญที่เกี่ยวข้องด้วยพระวินัยของพระพุทธศาสนา ซึ่งกำหนดให้พระสงฆ์อยู่ประจำในอาวาสแห่งเดียวตลอด ๓ เดือนในฤดูฝนเรียกเข้าพรรษา โดยปกติกำหนดเอาวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันเข้าพรรษา เพราะมีกำหนดทำในเดือน ๘ เป็นวันเริ่มต้นที่ชาวลาว จะเข้าวัดปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ตลอดเวลา ๓ เดือน

๙. เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน

การทำบุญข้าวประดับดิน เป็นประเพณีหนึ่งในฮีตสิบสอง ที่ชาวลาวนิยมทำกันในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนเก้า หรือที่เรียกว่า บุญเดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นบุญที่ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ เปรต หรือญาติมิตรที่ตายไปแล้ว ข้าวประดับดิน ได้แก่ ข้าวและอาหารคาวหวาน พร้อมหมากพลู บุหรี่ที่ห่อด้วยใบตอง กล้วยนำไปวางไว้ตามใต้ต้นไม้ แขนงไม้ตามกิ่งไม้ ตามบริเวณกำแพงวัดบ้าง (คนอีสานโบราณเรียกกำแพงวัดว่า ต้ายวัด) หรือวางไว้ตามพื้นดิน เรียกว่า "ห่อข้าวน้อย" พร้อมกับเจริญวิญญูญาณของญาติมิตร นำภัตตาหารไปถวายแด่พระภิกษุสามเณร แล้วอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ตายโดยหยาดน้ำ(กรวดน้ำ)ไปให้ด้วย การที่ชาวบ้านนำข้าวปลาอาหาร ไปวางไว้ตามข้างวัดบ้าง ข้างกำแพงบ้าง ผูกไว้ตามกิ่งไม้บ้าง ด้วยเข้าใจว่า ญาติที่ได้รับการปลดปล่อยจากนรก จะได้มากินในวันเดือนดับนี้ จะเป็นไปได้หรือไม่นั้น เป็นเรื่องเหลือวิสัยที่จะชี้ตรงๆ ว่า ญาติเขาเหล่านั้นจะได้รับจริงหรือไม่ แต่สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ เป็นการให้อาหารแก่สัตว์จรจัด สัตว์บางจำพวกที่ไม่มีเจ้าของเลี้ยงดู บางวันได้กินอาหาร บางวันก็ไม่ได้กิน อดโซหิวโหยมาตลอดปี ได้กินอ้อมก็ในวันนี้ นับว่าเป็นความฉลาดน่าชมเชย ของบัณฑิตผู้บัญญัติลักษณะการทำบุญข้าวประดับดินนี้อย่างมากทีเดียว

๑๐. เดือนสิบ บุญข้าวสาก

บุญข้าวสากนี้ชาวลาวเวียงได้ยึดถือปฏิบัติกันมา โดยอาศัยการทำบุญในพระพุทธศาสนาที่เรียกข้าวสาก (สาก) การทำบุญมีการให้ทานเป็นต้น เกี่ยวแก่ข้าวสากเรียกบุญข้าวสาก

ประวัติความเป็นมาโดยการเล่าสืบต่อกันมาในอดีตเมื่อชาวไร่ชาวนาได้ผลผลิตจากนาข้าวที่ปลูกเมื่อเก็บเกี่ยวสู่ขวัญข้าวเรียบร้อยแล้วระหว่างเริ่มว่างงานก็อยู่ในช่วงเดือนสิบ ชาวลาวเวียงจะรักษาฮีต ๑๒ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเคร่งครัด ถือโชคกลาง ถือความเชื่อ ถือผีบรรพบุรุษยึดมั่นในพุทธศาสนา จึงเชื่อกันว่า หลังจากได้ผลผลิตนาข้าวจะต้องนำข้าวใหม่มาหุงทำบุญใส่บาตรอุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่เบื้องสูง เทวดา ฟ้าดินที่คนทั่วไปได้เพาะปลูกข้าว พืชพันธุ์ต่าง ๆ ได้อยู่ได้กิน อุดมสมบูรณ์ และวันสำคัญที่เกี่ยวข้องที่จะมาถึงคือ บุญกลางเดือนสิบ บุญแก้อ้าวสารทลาว บุญข้าวสาก เพ็ญเดือนสิบ ก่อนจะถึงวันบุญข้าวสาก ๒ - ๓ วัน บ้านใกล้เรือนเคียงต่างรวมกลุ่มเครือญาติช่วยกันกว่นข้าวตอก ใส่โอง่ ใส่ไห ใส่กระบุง นิยมทำกันมาก ๆ เพราะ ๑ ปี จะกว่นแค่ ๑ ครั้ง เท่านั้น พร้อมทั้งห่อแจกทานเพื่อนสนิทมิตรที่รักต่างบ้านอีกด้วย ขนมนกระยาสารท ขนมนพญาสารท ขนมนข้าวตอก ที่ชาวลาวเวียง เรียกกัน ส่วนประกอบได้มาจากผลผลิตของชาวลาวเวียงทั้งสิ้น ทำบุญข้าวสาก มีจุดประสงค์เป็นหนึ่งเดียวคือแสดงความกตัญญู ยึดมั่นในพุทธศาสนาและเป็นทาน วันเพ็ญเดือน ๑๐ วันบุญข้าวสาก ต่างهابคอน บ้างก็หิวปีนโต ตระกร้า ใบหน้าล้วนยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสวยงามตามไปด้วยเครื่องประดับตามที่มีอยู่ ปู่ ย่า ตา ยาย แต่งกาย ถือศีลอุโบสถ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ๑ กัณฑ์ เพื่อให้สาธุชนได้ประพฤติปฏิบัติ รักษาจารีตประเพณี ฟังธรรม เรื่องบุญข้าวสาก เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในงานบุญนี้มาก ในวันนี้ชาวลาวเวียง จะนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ทั้งเช้าและเพล หลังจากพระฉันอาหารเพลให้พร กรวดน้ำให้ผู้ล่วงลับ จากนั้นคณะญาติจึงนำอาหารและข้าวห่อ ไปแก่ที่บริเวณวัดหน้าเจดีย์(ธาตุ) หรือ

ใต้ต้นไม้ใหญ่หรือข้างกำแพงวัดที่บรรจุอัฐิไว้ แล้วจุดธูปเทียน อันเชิญดวงวิญญาณมารับเครื่องเซ่นไหว้ และเชิญผีไม่มีญาติมาร่วมรับส่วนบุญด้วย เพราะวันนี้ เชื่อว่าเป็นวันที่พระยายมพล่อยให้ออกมารับส่วนบุญ ปกฐินที่ห่อข้าวที่แก้ไว้ พอธูปใกล้หมดดอก แล้วจุดธูปกล่าวลา จึงกรวดน้ำ คนยากจน ก็จะมาหาเก็บอาหารนำไปกิน เป็นการให้ทานอีกด้วย คุณค่าของประเพณี นับเป็นประเพณีที่มีคุณค่ามาก เป็นการรวมตัวของญาติพี่น้องจะได้มีโอกาสมารวมญาติพี่น้องกันอีกครั้ง และทำอาหารและขนมตอรับ ขนมมักจะทำเป็นรูปแบบหรือประเพณีของบุญเดือนสิบ คือทำข้าวกระยาสารท

๑๑. เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา

บุญออกพรรษานี้ กำหนดหลังจากที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษาตลอดเวลา ๓ เดือน แล้ว เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ เป็นการสิ้นสุดเขตการจำพรรษา พระสงฆ์สามารถไปพักแรมที่อื่นได้เรียกว่าออกพรรษา ชาวลาวจะมีการทำบุญมีให้ทานเป็นกรณีพิเศษอีกวันหนึ่ง เกี่ยวกับการออกพรรษานี้ เรียกบุญออกพรรษา มีการจุดใต้ประทีป ในวันออกพรรษา พระสงฆ์จะจัดทำเรือไฟขึ้นไปวัด ตรงหน้าโบสถ์ใช้เสาไม้และต้นกล้วย ๔ ต้น พันปูด้วยกาบกล้วย มีหัวหางคล้ายเรือ ตอนกลางคิณนำธูปเทียนไปจุดบูชา ถือว่าทำเป็นพุทธบูชาได้บุญกุศลมากมีตัวอย่าง เช่น พระอนุรุทธเถระ เป็นพระอรหันต์ได้รับความยกย่องว่ามีตาทิพย์ ทั้งนี้ก็เกิดจากอานิสงส์ ได้ให้ประทีปเป็นทาน

๑๒. บุญกฐิน

เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง ซึ่งชาวลาวยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมา บุญกฐินนี้มีกำหนดเวลาทำถวายเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงเพ็ญเดือน ๑๒ เพราะมีกำหนดทำในระหว่างเดือน ๑๒ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญเดือนสิบสอง

๔.๒ คองสิบสี่

คองสิบสี่ หรือ ครองสิบสี่ หมายถึง ครองธรรม ๑๔ อย่าง ซึ่งเป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกัน ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ขรราวาสกับพระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของบ้านเมือง ครองสิบสี่มีหลายแบบหลายประเภท ซึ่งชาวลาวยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างช้านานสามารถจัดกลุ่มได้เป็น ๔ แบบ พอจะยกตัวอย่างได้ดังนี้

แบบที่ ๑ - กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวในสังคมตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง

แบบที่ ๒ - กล่าวถึงหลักการที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติในการปกครองบ้านเมือง และข้อที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ และจารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติให้บ้านเมืองสงบสุข

แบบที่ ๓ - กล่าวถึงธรรมที่พระราชาพึงยึดถือปฏิบัติ และเน้นหนักให้ประชาชนปฏิบัติตามจารีตประเพณี และข้อที่คนในครอบครัวพึงปฏิบัติต่อกัน

แบบที่ ๔ - กล่าวถึงไปแนวทางฮิตบ้านคลองเมือง คือการดำเนินการปกครองบ้านเมืองเพื่อให้บ้านเมืองอยู่เป็นสุขและปฏิบัติตามประเพณี

คอง ๑๔ ที่พระเจ้าแผ่นดินจะทำต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของท่านเพื่อความสงบร่มเย็นของพสกนิกรได้แก่

๑. ทรงแต่งตั้งผู้ซื่อสัตย์สุจริต เคารพยำเกรง ขยันหมั่นเพียรให้เป็นอุปฮาดราชมนตรีเป็นต้น

๒. หมั่นประชุมอุปฮาดราชมนตรีช่วยกันบริหารบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง

๓. ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ คือ

- ทาน บริจาคทานแก่สมณพราหมณาจารย์ ยาจก คนอนาถา

- ศีล ดำรงมั่นในปญจศีล และอุโบสถศีลเป็นเนืองนิตย์

- บริจาค สละทรัพย์สร้างวัดวาอารามขุดน้ำบ่อก่อศาลา เป็นต้น

- อาชวะ มีใจเที่ยงตรงดำรงมั่นในศีลธรรม
- มัททวะ อ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง
- ตบะ ชำระความชั่วจากจิตใจ
- อักโกธะ ไม่ดุร้าย
- อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน
- ชันติ อดทนต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ
- อวิโรธนะ ไม่ยินดียินร้ายในสิ่งที่ควรยินดียินร้าย

๔. ถึงวันขึ้นปีใหม่ นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์และนําน้ำอบน้ำหอมมาสรองพระภิกษุ

สงฆ์

๕. ถึงวันขึ้นปีใหม่ ให้เสนาอำมาตย์นำเครื่องบรรณาการ น้ำอบน้ำหอมมามุธาภิเศกหุด

สรองเจ้าชีวิตของตน

๖. ถึงเดือนหก นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ ถือน้ำพิพัฒน์สัตยาต่อเจ้ามหาชีวิต

๗. ถึงเดือนเจ็ดให้เลี้ยงมเหสักข์หลักเมือง บูชาเทวดาทั้ง ๔ คือ ท้าวจตุโลกบาล อันได้แก่

ท้าวธตรัฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์ ท้าวกุเวร

๘. ถึงเดือนแปด นิมนต์พระสงฆ์ มาชำระบาปเบิกหว่าน แส่ทรายตอกหลักบ้านเมือง

๙. ถึงเดือนเก้าปาวเตนให้ประชาชนทำบุญข้าวประดับดิน อุทิศส่วนกุศลแก่ญาติที่ล่วงลับไป

แล้ว

๑๐. ถึงเดือนสิบ ปาวเตนให้ประชาชนทำบุญข้าวสาก อุทิศส่วนกุศลแก่ญาติที่ล่วงลับไป

แล้ว

๑๑. ถึงเดือนสิบเอ็ด ให้ประชาชนไปทำบุญออกพรรษาและไปนมัสการ และมุธาภิเศกธาตุ

หลวง

๑๒. พอถึงเดือนสิบเอ็ด ให้ทำบุญทอดกฐินตามวัดวาอารามต่างๆ

๑๓. ถึงเดือนสิบสอง ให้ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินมารวมที่หน้า พระลานหลวง แห่เจ้าชีวิตไปสรอง

น้ำในแม่น้ำ เพียวัด จัดให้วัด ที่อยู่ใกล้แม่น้ำ มีเฮือส่งวัดละหนึ่งลำ ขึ้นสิบสามค่ำ เป็นวันส่งเฮือ

๑๔. ให้มีสมบัติคุณเมือง หรือค่าควรเมือง ครบ ๑๔ อย่างคือ

- (๑) หูเมือง มีทูตานุทูตผู้ฉลาดมีปัญญาดี
- (๒) ตาเมือง มีนักปราชญ์สอนอรรถ สอนธรรม
- (๓) แก่นเมือง มีพระสงฆ์ผู้แตกฉานในพระธรรมวินัย
- (๔) ประตุมือง มีอาวุธยุทธโธปกรณ์ป้องกันอริราชศัตรู
- (๕) ฮากเมือง มีหุฮาทายเหตุร้ายและดี
- (๖) เหน้เมือง มีเสนาอำมาตย์ผู้เที่ยงธรรม
- (๗) ซื่อเมือง มีโยธาทหารผู้กล้ากล้า
- (๘) ฝาเมือง มีตากวนตาแสงผู้ซื่อสัตย์
- (๙) ขาง (แป) เมือง มีเจ้านายตั้งอยู่ในศีลธรรม
- (๑๐) เขตเมือง มีผู้ฉลาดดูพื้นที่ตั้งเมือง
- (๑๑) สติเมือง มีคหบดีเศรษฐีและทวยค้า
- (๑๒) ใจเมือง มีแพทย์ผู้ฉลาดเชี่ยวชาญ
- (๑๓) ค่าเมือง มีภูมิภาคดี มีราคาต่ำงวด

(๑๔) เมฆเมือง มีเทวดาอาศัยหลักเมือง

คองสิบสี่สำหรับพระสงฆ์ ซึ่งหมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อควรปฏิบัติ ๑๔ ข้อของพุทธศาสนิกชน ชาวลาวในการครองตนเป็นคนดี ในฐานะพุทธศาสนิกชน ซึ่งในปัจจุบันก็ยังยึดถือสืบต่อกันมา ประกอบด้วย

๑.อย่าเดินเหยียบเงาพระสงฆ์

๒.อย่านำอาหารเหลือไปถวายแก่พระ

๓.อย่ามีเพศสัมพันธ์ในวันพระ, วันเข้าพรรษา, วันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชาและวันบุญสงกรานต์

โดยเด็ดขาด

๔.เมื่อพระสงฆ์เดินผ่านหน้าต้องนั่งลงพร้อมพนมมือไหว้

๕.เมื่อไปวัดให้เตรียมดอกไม้ ธูป เทียน พร้อมเครื่องอัฐบริขารไปถวายพระสงฆ์

๖.ก่อนเข้านอนต้องอาบน้ำและ ล้างเท้าก่อน

๗.ในวันพระ (ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม) ให้ทำบุญตักบาตร หรือนิมนต์พระมาสวดที่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

๘.ในวันพระ (ข้างขึ้น) ให้จัดพานดอกไม้ ธูป เทียน ขอมมาแก่สามีตน

๙.เมื่อพระสงฆ์หรือสามเณรมาบิณฑบาต ต้องมารอก่อนหน้าที่ท่านจะมาถึง การตักบาตรระวังอย่าให้มือโดนบาตร ห้ามถืออาวุธ ใส่รองเท้า หรือใส่หมวก เอาผ้าคลุมหัว ในเวลาดักบาตร

๑๐.ในวันพระ (ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม) ให้ขอขมาแก่เตาไฟ ขึ้นบันได และประตูเรือนที่อยู่

อาศัย

๑๑.ก่อนเข้าบ้านหรือขึ้นเรือนต้องล้างเท้าเสียก่อน

๑๒.วัดใดไม่มีรั้วรอบขอบชิดก็ให้ช่วยกันกันรั้วให้แก่วัดนั้นๆรวมทั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของ

ตัวเอง

๑๓.เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตที่ได้ในครั้งแรกของปี ให้นำไปถวายพระก่อน

๑๔.อย่าลัก ริง ชิง ปล้น หรือพูดจาหยาบคาย ต้องประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม

๔.๓ ประเพณีตักบาตรข้าวเหนียว

การตักบาตรข้าวเหนียว ถือว่าเป็นประเพณีที่ดังมาก จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาวลาว โดยเฉพาะที่เมือง หลวงพระบาง (เมืองมรดกโลก) บางคนขนานนามว่า หลวงพระบาง เป็นเมือง “ธรรมิกสังคมนิยม” แห่งสุดท้าย เนื่องจากคนลาวมีความผูกพันแนบแน่นกับพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้ว่า ชาวลาวในหลวงพระบางจะมีการใส่บาตรในยามเช้าตรู่ ขณะที่พระสงฆ์สามเณรหลายร้อยรูปเดินแถวเรียงรายไปทั่วทุกซอกถนนในเมือง โดยมีชาวบ้านแทบทุกบ้านเฝ้าเตรียมใส่บาตรร่วมกับชาวหลวงพระบาง บางคนเรียกการตักบาตรแบบนี้ว่า “ ตักบาตรข้าวเหนียว ” เพราะคนหลวงพระบางใส่บาตรแต่ข้าวเหนียวเปล่า โดยไม่มีกับข้าว ประเพณีนี้เป็นที่กล่าวถึงและชื่นชมของผู้คนที่มาจากต่างบ้านต่างเมืองแล้วได้มาพบเห็นศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวหลวงพระบาง (ทรงคุณ จันทจร, ๒๕๕๑ : ๖๘)

๕.ประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ของไทย

ประวัติศาสตร์ลาว – ไทย ศาลาจารีกที่วัดวิชุน เมืองหลวงพระบาง จารึกด้วยภาษาไทย - ลาวโบราณ เล่าเรื่องราวของอดีตกษัตริย์ลาว มีหลักฐานว่าอายุ ๘๓๖ ปี ซึ่งเก่ากว่าที่ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ๑๑๓ ปี ชนชาติไทย และชนชาติลาว เชื่อเป็นคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน จึงมีความคล้ายคลึงกันมากแทบแยกไม่ออก ประชาชนทั้งสองประเทศสามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องแปล ยิ่งคนอีสานกับคนลาว

ยังเป็นคนกลุ่มเดียวกันที่อยู่ ๒ ผังแม่น้ำโขง คืออาศัยแม่น้ำโขงเป็นทางคมนาคมและทำเกษตรกรรม มีปฏิสัมพันธ์กันมาแต่โบราณ มาถูกแบ่งแยกออกจากกัน ก็สมัยฝรั่งเศสมาปักปันเขตแดน คือความเป็นพี่น้องเผ่าพันธุ์เดียวกันโดยแบ่งแยกโดยรัฐชาติและลัทธิเมืองขึ้นเท่านั้น (วิจารณ์ พานิช, ๒๕๔๙ : ๓๕) แต่วิถีชีวิตของประชาชนทั้งสองประเทศยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นแบบเดียวกันแทบแยกไม่ออก ทั้งประเพณีและวัฒนธรรมของชาวลาว ที่อยู่ในประเทศลาวเอง และชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานในไทยหลายยุคหลายสมัย และถึงแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ชาวลาวเหล่านั้นก็ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างมั่นคง

๖. บทสรุป

ประเพณีและวัฒนธรรมของลาวและไทย โดยเฉพาะภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า เป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันเดียวกัน โดยมีพื้นฐานมาจากศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเหมือนกัน จึงมีการถ่ายทอดประเพณีและวัฒนธรรมกันไปมาระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ ประเพณีที่เหมือนกันอย่างสิ้นเชิง ก็คือประเพณี ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ซึ่งประชาชนทั้งของประเทศลาวและประเทศไทย โดยเฉพาะที่นับถือพระพุทธศาสนา และมีเชื้อสายมาจากประเทศลาวหรือมีเชื้อสายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยไม่ว่าจะอพยพไม่อยู่ในภูมิภาคใด เมื่อรวมกลุ่มกันเป็นหมู่คณะ นับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ก็จะมีประเพณี ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นประเพณีที่ชุมชนนั้นๆยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยตลอด จะมีผิดแผกแตกต่างกันบ้างระหว่างประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ของลาว กับของไทยก็ตรงที่ชาวลาวยังคงยึดมั่นในการปฏิบัติตามหลักประเพณีอย่างมั่นคงตามรูปแบบที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน ส่วนประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ของไทยนั้น ความเข้มข้นของพิธีกรรมนั้นจะน้อยกว่า เช่นบุญเดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน ของลาวยังคงยึดปฏิบัติอยู่ในทุกชุมชนเกษตรกรชาวนาของลาว แต่ของไทยเริ่มจางหายไป

ประเพณีตักบาตรข้าวเหนียวของชาวลาวหลวงพระบางก็เป็นอีกประเพณีหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นประเพณีที่พุทธศาสนิกชนชาวลาวยึดถือปฏิบัติในการถวายความอุปถัมภ์พระภิกษุและสามเณร ซึ่งในปัจจุบันกำลังได้รับการฟื้นฟูจากทั้งรัฐบาลและประชาชน ตลอดจนคณะสงฆ์ วิภคตของพระพุทธศาสนาในลาวได้ผ่านพ้นไปหลังจากบ้านเมืองเริ่มสงบ ในปัจจุบันนี้ประเทศลาวมีพระสงฆ์สามเณรเพิ่มขึ้น และพระสงฆ์สามเณรเหล่านั้นก็บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาโดยมุ่งศึกษาศึกษาเล่าเรียนทั้งทางพระธรรมวินัยและทางและทางโลกตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา โดยพระสงฆ์และสามเณรเหล่านั้นก็ได้รับความอุปถัมภ์จากพุทธศาสนิกชนชาวลาวตามอัตภาพของตน ดังนั้น ทุกๆเช้า พระสงฆ์และสามเณรรอบเมืองหลวงพระบางหลายสิบล้านจะออกมาบิณฑบาตข้าวเหนียว ซึ่งในแต่ละวัดมีพระสงฆ์และสามเณรมากน้อยต่างกันไป ชาวลาวหลวงพระบางจะออกมานั่งรอใส่บาตรให้แก่พระสงฆ์และสามเณรเหล่านั้น ซึ่งเป็นภาพที่สวยงามในสายตาของคนต่างถิ่น การใส่บาตรข้าวเหนียวจึงเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวในหลวงพระบางที่ทัวร์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นของคนเขี้ยวด้วยกัน หรือชาวตะวันตกก็ตาม

เป็นเรื่องที่น่าคิดว่าเหตุใดประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ทั้งของลาวและของไทย ซึ่งมีแหล่งกำเนิดตลอดจนถึงแนวทางการปฏิบัติ อันเป็นผลมาจากการนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเช่นเดียวกัน หากแต่ประชาชนชาวลาวยังคงรักษาประเพณีเหล่านั้นไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้ว่าประเทศลาวจะตกเป็นเมืองขึ้นของชาติต่างๆทั้งชาติในเอเชียด้วยกัน หรือแม้กระทั่งชาติตะวันตกเป็นระยะเวลายาวนาน หรือแม้แต่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองกษัตริย์มาเป็นระบอบสังคมนิยมก็ตามที สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถมาทำลายล้างประเพณีและวัฒนธรรมของชาวลาวไปได้เลย ผิดกับประเทศไทยซึ่งไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครมาเป็นเวลา

หลายร้อยปี แต่ประเพณีวัฒนธรรมของไทยกลับถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมต่างชาติที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะหันไปมองลาวถอดบทเรียนจากลาวแล้วหันกลับมามองเรา..

บรรณานุกรม

- กนกพรรณ อยู่ชา, (๒๕๓๙) **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ภูมิหลังทางการเมือง และสถานภาพทางเศรษฐกิจ.** กรุงเทพมหานคร : สมาคมไทย-ลาว สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงคุณ จันทจร, (๒๕๕๑) **แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม.** มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชญ์ จันทรวิทัน, (๒๕๔๘) **กงสุลไทยในเมืองลาว : ประสบการณ์ของนักการทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทเนชั่นบุ๊คส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช, (๒๕๔๙) **ประวัติศาสตร์ลาว-ไทย.** กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.
- วิทย์ บัณฑิตกุล, (๒๕๕๕) **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, สุรศักดิ์ พิมพ์เสน, และ เสริม ผลเพิ่ม, (๒๕๔๕) **โครงการสารคดีลาวตอนล่าง : สะหวันนะเขต สาละวัน เขกอง จำปาสักและอัตตะปือ : ห้าแขวงลาวตอนล่าง.** กรุงเทพมหานคร : โครงการอาณาบริเวณศึกษา ๕ ภูมิภาค.
- ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, (๒๕๕๑) **ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** ชลบุรี : ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, (๒๕๕๘) **ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ.